

TRAP 1928 Bind VIII s. 612-615

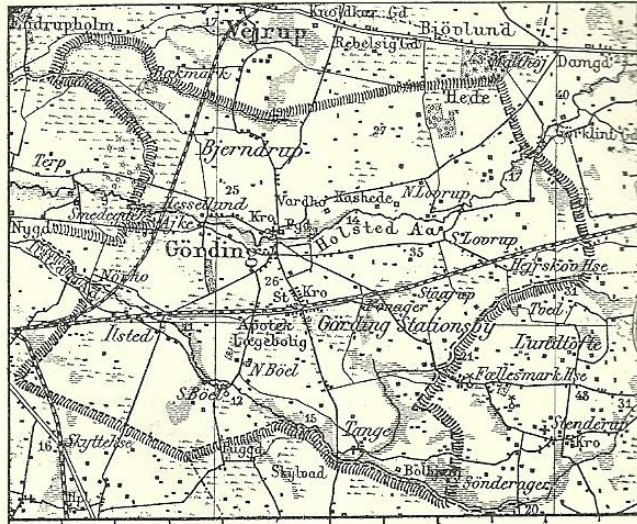
Gørding.

Gørding Sogn omgives af Annekset Vejrup, Bramming, Hunderup og Jærnved Sogne samt Malt Hrd. (Føvling og Holsted S.). Kirken ligger c. 17 km N. for Ribe. De noget højtliggende, ujævne Jorder (Tingbakke) er overvejende sandmuldede, sten- og lerblandede, med nogle Hedestrækninger mod Ø. og V. samt en Del Tørveskær og Eng langs Aaerne (Holsted Aa og Ilsted Aa, hvilken sidste

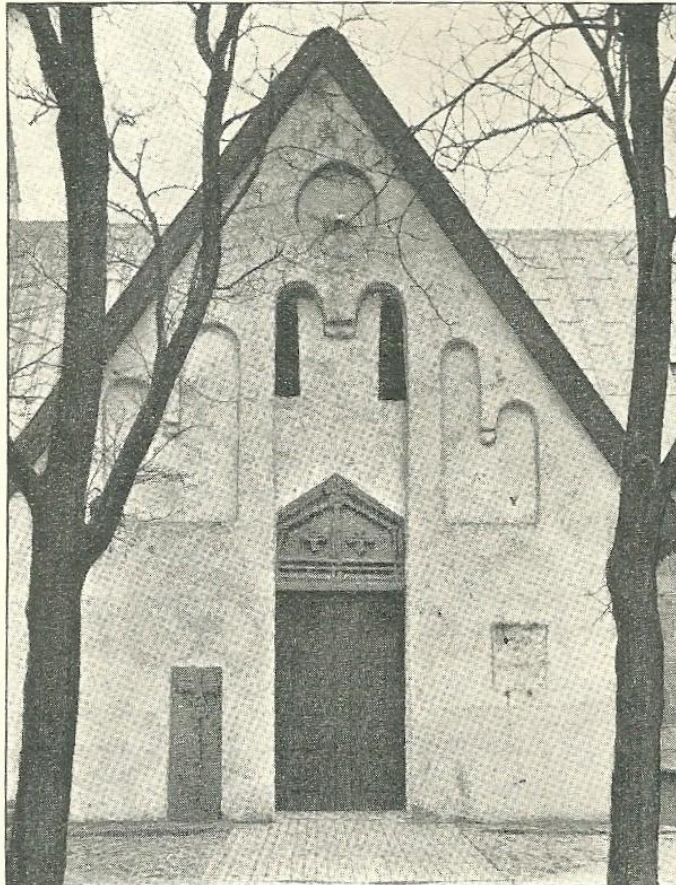
danner en Del af Sydgrænsen). Gennem Sognet gaar Lunderskov-Esbjærg Banen, Bramming-Grindsted-Silkeborg Banen og Bramming-Ribe-Tønder Banen.

Befolkning i 1925: 2367 (1801: 493, 1850: 902, 1901: 1683). Gde og Hse (1921): 467. Det saml. Hartk. (1905): 230 Td.; 58 Gde med 171 og 190 Hse med 59 Td. Hartk., samt 80 jordløse Hse. Ejds. (1924): 7160, deraf Jordv.: 3275. Areal: 5141 ha, hvoraf (1919) besaaet med Rug 452 ha, Byg 70, Havre 849, Blands. til Modenhed 318, Kartofler 138, Foderroer 413; Brak udgjorde 30 ha, Grønfoder og Græsning 2061, Haver o. l. 58, Tørvemoser 61, Skov 56, Heder og Lyngbakker 409, Vandar. 24. Kreaturhold (1924): 609 Heste, 3589 Stk. Hornkv. (deraf 1614 Køer), 27 Geder, 252 Faar, 2938 Svin.

I Sognet Byerne: *Gørding* (c. 1330 Gyiring), bestaaende af Nørre- og Sønder-Gørding (1664 Synder Giøring), adskilte ved Holsted Aa, med Kirke, Præstegd., Skole, Forsamlingshus (opf. 1909), Missionshus (opf. 1887), Kro, Kbmdshdl., Farveri og Klædefabr. (anl. 1873) samt Vandmølle (ombygg. 1876, leverer Elektricitet til Byen og Stationsbyen); *Gørding Stationsby* — ^{5/11} 1925: 706 Indb. (1921: 126 Gde og Hse; 1911: 630 Indb. med bl. a. flg. Erhverv: Landbr. 41, Haandv. og

Ind. 267, Handel 124, Transport 84) — med Skole (opf. 1895, udvidet 1911), Apotek (opr. 1903), Gørding og Omegns Sparekasse (opr. 1887; ³¹/₈ 1925 var Indsk. 842,360, Reserver 51,862 Kr.), Filialer af Varde og Vejen Bank, Hotel, Afholdshotel, Kbmndshdr., Ml., Brugsforen., Savskæreri, Maskinfabr., Madrasfabr., Andelsmejeri (opr. 1893), Vandværk (anl. 1913), Jærnbane- og Telegrafst. samt Posteksp.; *Ajke* (1606 Aægh; 1488 Oygh); *Hessellund* (1300-1440 Hæsælund); *Bjerndrup* (1385 Byerndrup) med Forskole; *Lovrup* (Nørre- og Sønder-L.; 1606 Lourrup) med Skole; *Staarup* (Starup; 1664 Starup Gaard) med Skole; *Tange* (1606 Tanng); *Bøl* (Nørre- og Sønder-B.; 1606 Bøell, Sønderbøll; 1664 Nør Bølle) med Andelsmejeri (opr. 1884; Beboelse opf. 1907) og Ml.; *Ilsted* (1385 Ygylstet) med Skole (opf. 1895). Saml. af Gde og Hse: *Bjerndrupmark*, *Husene*, *Hejrskov*, *Fonager* (1606 Fornn Aager), *Nørhø* (1300-1440 Høøthen, 1378 Høthe), *Tangeris*, *Halund*, *Varho* (Vardho), *Varho Mark*. Gaarde: *Gørdinglund* (1606 Giørring Lund), *Varhogd.* (1661 War Hgd., 1664 Waarhoed Hgd.), *Klostergd.*, *Risagergd.*, *Tangegd.*

Gørding Kirkes Vaabehus.

Gørding S., en egen Sognekommune, i gejstlig Henseende forenet med Vejrup S., har Tingsted i Holsted og hører under Retskr. Gørding-Malt Hdr., Politikr. Ribe Kbst. m. m., Ribe Amtstuedistr., Ribe Læge- og Skattekr., Varde Vurderingskr., Amtets 3. Folketingskr., 2. Forligskr. og 7. Udskrivningskr. 14. (nordre og vestre) og 15. Lægd (søndre og østre Del). Kirken tilhører Sognebeboerne.

Den højtliggende, anselige Kirke bestaar af Kor og Skib, Taarn mod V. og Vaabehus mod S. Kor og Skib, med Bjælkelofter, er fra romansk Tid af Granitkvadre (en Del af Skibets Nordside dog af Tuf) paa Dobbeltsokke. Flere oprindl. Vinduer er bevarede (til Dels tilmur.); eet har et Bladornament paa Overliggeren. I den senere Midlaldertilføjes Taarnet (paa det staar: 1759), med Hvælv., og Vaabehuset, af Mursten. Over Vaabehusdøren en udhuggen Granitoverligger med tagformet Afslutning, uden Tvivl fra den oprindl. Syddør (se Løffler, Kirkeb. p. 119); ved samme Gavlen en romansk Ligsten med et Kors. Altertavle fra Chr. IV's Tid med Malerier fra 18. Aarh. (vist fra 1732, se D. Atl. V p. 689). Romansk Granitfont med ejendommelige Sløjfer

udhugne paa Foden. Prædikestol fra 1622 med Fru Margrethe Krag's Vaaben og Navnetræk paa Himlen. Unggotisk, kronet Krucifiks fra 13. Aarh. (Korset er dog nyt) med Maria og Johannes ved Siderne. Kirkesangerstol og Stolestader i gotisk Stil, andre i Renaissancestil med Frands Poels fædr. og mødr. Vaaben (se om ham ndf. under Starupgd.) og Aarst. 1597. I Skibets Vestende et Pulpitur fra 1620. I Taarnet Epitafium over Præsten Johs. Pedersen Hygum, † 1711. Kisteplade med Indskrift over Margr. Krag, † 1648 (begr. under Koret). Ligsten over Herredsfoged Søren Jensen Bramming (se Saml. t. j. Hist. I p. 259 flg.). Klokken, uden Indskr., er fra 14. Aarh.

Varho (Vardhoved) har været en Hovedgaard, der 1498 og 1528 tilhørte Ove Skram til Hammergd., som vistnok har oprettet den til Hovedgd., derpaa Sønnen Palle S., † 1546, hans Enke Karen Skovgaard, Sønnen Ove Skram († ugift), hans Søstre Jomfruerne Anne og Kirstine Skram (denne † 1593), deres Moster Jmfr. Anne Skovgaard, † 1605, og derpaa dennes Halvsøster Jmfr. Margr. Skovgaard til Sanderümgd. (se IV p. 426). Efter hendes Død 1615 tilfaldt V. hendes Halvsøstres Sønner And. og Jak. Skram til Dejbjerglund og Ove Urup til Ovesholm, hvilke to sidste 1617 solgte deres Parter til Christen Krag til Sønderis, som 1618 solgte den til Jmfr. Margr. Krag, der c. 1627 blev g. m. Erik Bille til Vestergd., † 1638, der med hende fik V. (1638 20 Td. H.). Hun døde 1648, og 1650 solgte hendes Brodersøn Erik Krag og hans Søkende Gden til Christen Lange til Hesselmed, som 1652 afhændede den til nævnte Er. Krag til Kærgd., † 1672; hans Enke Vibeke Rosenkrantz skødede 1686 for at dække en Gæld paa 3000 Rd. med Renter V. (13, Tiende 26 Td. H.) til Vibeke Jensdatter, † 1709 (Enke efter Raadmd. Laur. Friis i Ribe), som 1687 opsigde Gdens Frihed. Derpaa ejedes den af hendes Svigersøn Konrektor Peder Terpager, † 1738, og hans Søn, Præsten Lars T., † 1772, hvis Arvinger s. A. skødede den med Tiender og Gods (9, 40 og 3 Td. H.) for 4000 Rd. til Borgmester i Ribe Justitsrd. Peder Fridsch, † 1787, hvis Søn Stiftsfysikus A. F. Fridsch ifølge hans Testam. fik Gd. og Tiender for 5000 Rd. Derefter deltes V. i 2 Gde, af hvilke den ene kom til Wendel Sørensen († 1814), hvis Søn Severin Wendelsens († 1857) og Sønnesøn Mads Severinsen derpaa ejede den (til 1898); senere har den været paa flere Hænder; fra 1908 ejedes den af Th. Thomsen, i 1927 af M. Laugesen. — V. er endnu en Gaard med anseelige Udbygninger og et gammelt Stuehus. Ved Gaarden er en lille Lund, der er Levning af en større Skov (i Præsteberegn. fra 1638 nævnes Lunden ved Varho).

Tyge Eskildsen (Krumpen) af *Gyringh* nævnes 1336.

Bøl antages at være den Gaard „Bøtteløff“, hvortil Adelsmanden Markvard nævnes 1379.

Starupgaard har været en Hovedgaard, som af Erik Lykke til Skovgd. blev solgt til Frans Lykke til Skærsø († 1594), hvis Søn af samme Navn derefter havde den. Erik Lykke havde forpagtet den til Adelsmanden Frands Poel til Forsomho († 1613), der oftere skrives til S., som hans Enke Dorte Skram endnu 1618 beboede. 1638 tilhørte den (13 Td. H.) Erik Billes Enke Fru Margr. Krag til Varho og 1661 og 1664 (da endnu en Hovedgd.) Erik Krag til Kærgd. 1688 var den 8 Td. H.; senere laa den under Bramming, delt i flere Gde.

Gørdinglund (6 Td. H.) tilhørte c. 1800 Niels Kristensen, 1828-52 Hans Nielsen, hvis Enke 1853 ægtede E. Severinsen, som 1906 solgte den (12 Td. H.) for 90,000 Kr. til P. K. Petersen, som 1914 afhændede den for 118,000 Kr. til Partikulier M. J. Jensen, der 1917 solgte den for 155,000 Kr. til Kommissionær Okholm, som siden solgte den til den nuv. Ejer P. C. Hansen. — Bygningerne nyopførte efter Brand 1911.

Herredstinget holdtes i gamle Dage paa Sønder-Gørding Hede (Tinglund Ris), indtil det, vistnok 1670, flyttedes til Sønder-Lovrup, hvor Tinghusets Sted endnu vistes for c. 50 Aar siden, og hvorfra det 1747 flyttedes til Vejrup Sogn.

Præsten Peder Christensen Gjørding († 1707) havde en Undervisningsanstalt, hvorfra han dimitterede til Universitetet.

Gørding er eller rettere har været det paa Gravhøje rigeste Sogn i Gørding Hrd., idet der er talt henv. 150; adskillige heraf er dog nu udpløjede, mange andre ødelagte ved Gravninger eller sløjfede. Kun ganske faa er endnu ret velbevarede. Mest er eller har det været mindre Gravhøje; en halv Snes er c. 3-4 m høje. En stor Del Høje samler sig i et tildels bredt Bælte langs Ilsted Aa, i Fortsættelse af en Højstribe i Nabosognet Jærnved, naaende hen til Nørhø; især ligger Højene langs Aaens Nordside. Andre Høje samler sig i en Stribe N. for Holsted Aa, paa Strækningen fra N.-Gørding forbi Hesselund hen til Skel mod Bramming Sogn (en Høj her i Skellet er fredl.). Fredl. er ogsaa en Høj ved S.-Bøl, omsluttende en stor Hellekiste fra yngre Stenalder.

I kommunal Hens. var Gørding S. forenet med Annekset Vejrup indtil 1908.

Litt.: H. M. Lorentzen og H. Ebbesen, *Gørding før og nu*, i Jyske Byer og deres Mænd I, Kbh. 1916.